

MRF 2022.271

Østre Landsrets dom af 31. oktober 2022, 1. afd., sag BS-47079/2020
(Annette Dam Ryt-Hansen, Peter Thønnings og Jørgen Jørgensen (kst.))

A (adv. Bjarne Skøtt Jensen) mod Bolig- og Planstyrelsen (adv. Britta Moll Bown)

Ikke grundlag for at underkende ekspropriation af privatejet vindmølle, uanset at ekspropriationen skete for at sikre, at en fremtidig udvidelse af testcentret for vindmøller ved Høvsøre ville kunne overholde vindmøllebekendtgørelsens støjkrav, da ekspropriationen var hjemlet i anlægsloven om testcentre for vindmøller.

A ejede en ejendom, hvorpå der i 1996 blev opsat en 750 kW vindmølle, der sammen med fire andre privatejede vindmøller indgik i Fjaltring Vindmøllepark. Ved et landsplandirektiv fra juni 2000 blev der på naboejendomme etableret et overordnet planlægningsmæssigt grundlag for at etablere et forsøgscenter for vindmøller ved Høvsøre. Ved lov 2018/705 blev der ved ændring af anlægsloven om testcenter ved Østerild etableret lovgrundlag for at udvide testcenter ved Høvsøre, hvor der i lovens § 15 blev indsat hjemmel til at ekspropriere, hvilket efter § 15, stk. 3, også omfatter ekspropriation af eksisterende vindmøller. Forudgående havde Erhvervsstyrelsen i november 2017 offentliggjort en VVM-redegørelse for udvidelse af testcenter ved Høvsøre, hvoraf bl.a. fremgik, at vindmøller og boliger forventes nedlagt for at overholde støjgrænserne i vindmøllebekendtgørelsen (2015/1736). Den 12. december 2017 blev A af Erhvervsstyrelsen oplyst om planerne om udvidelse af testcentret, og at E's vindmølle forventedes nedlagt for, at testcentret efter udvidelsen ville kunne overholde støjkravene. Uanset indsigelser blev ekspropriationen vedtaget den 3. september 2019. Herefter søgte A Erhvervsstyrelsen med påstand om, at ekspropriationen var ugyldig og i modstrid med grundlovens § 73. Til støtte herfor gjorde A bl.a. gældende, at ekspropriationen ikke skete til fordel for almenvellet, men skete til fordel for private virksomheder, at A's vindmølle også indgår som testvindmølle, og at ekspropriationen ikke opfyldte

kravene om nødvendighed, forholdsmæssighed og aktualitet. Byretten fandt, at ekspropriationen havde den fornødne hjemmel i anlægsloven, bl.a. fordi forarbejderne hertil positivt nævnte A's vindmølle, og retten fandt ikke, at der var grundlag for at tilsidesætte lovgivers vurdering af, at almenvellet krævede det, ligesom ekspropriationen ikke fandtes unødvendig eller uforholdsmæssig. A's oplysninger om, at vindmøllen også anvendtes til tests, var ikke dokumenterede og ville i øvrigt ikke kunne ændre vurderingen. Endelig kunne retten ikke give A medhold i, at ekspropriationen skete til fordel for dennes konkurrenter, idet testcentre drives på et kommercielt grundlag, hvor der skal betales en leje for standpladserne, som giver anlægsmyndigheden fuld dækning for alle afholdte omkostninger i forbindelse med opførelsen af centrene, herunder den erstatning som A har krav på. Erhvervsstyrelsen blev derfor frifundet. A ankede dommen (bragt i **MRF 2020.29 B**) til landsretten, hvor indstævnte under sagen blev udskiftet af Bolig- og Planstyrelsen som følge af ressortomlægning, og hvor A supplerende gjorde gældende, at problemet med overholdelse af støj kunne være løst ved optimering af A's vindmølle, og at det derfor var muligt at opnå formålet med ekspropriation ved mindre indgribende midler. Landsretten fandt ikke, at det for landsretten fremkomne gav grundlag for at ændre byrettens dom og stadfæstede herefter dommen.

Kommentar: Dommen vedrører den særlige situation, at et bestående anlæg overholder støjgrænserne, men når der ønskes etableret et nyt anlæg, vil den samlede støjforurening fra begge anlæg overskride støjgrænserne. Som hovedregel løses dette dilemma efter tidsprioritet: først i tid, bedst i ret, der dermed vil hindre etablering af et nyt anlæg tæt ved det bestående. Som det fremgår af byrettens dom, er der ikke noget grundlovmæssigt til hinder for, at det nye anlæg prioriteres først, men det følger så samtidig af sagen, at hvis dette betyder, at det gamle anlæg skal lukkes, har ejeren krav på erstatning efter grundlovens § 73, uanset at det er anlæggets støjgener, der på denne indirekte måde er årsag til lukning af anlægget. En delvis parallel problemstilling forelå i MAD 2013.3270

MRF 2022.271

Nmk, der vedrørte miljøgodkendelse af to bestående grovvarevirksomheder placeret ved siden af hinanden i Aarhus Havn, og hvor lugtgener fra hver af virksomhederne holdt sig inden for de vejledende lugtgrænser i et nærliggende boligområde, men hvor de samlede lugtgener fra de to virksomheder oversteg de vejledende grænseværdier væsentlig. Mens kommunen i den sag ville fordele forureningen mellem de to bestående grovvarevirksomheder, så luftvejledningens grænseværdier for boliger var overholdt, blev dette underkendt af klagenævnet med henvisning til, at der ikke var hjemmel til en sådan fordeling. Se hertil Pagh: TjM 2014.30.

KØBENHAVNS BYRET DOM

afsagt den 17. november 2020

Sag BS-58609/2019-KBH

A

(advokat Sebastian Ekholm Scheffmann)

mod

Erhvervsstyrelsen

(advokat Britta Moll Bown)

Denne afgørelse er truffet af dommer Marianne Lund Larsen.

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen er anlagt den 19. december 2019. Sagen angår spørgsmålet om lovligheden af en ekspropriation af en vindmølle beliggende i Fjaltring Vindmølle-park.

Sagsøgeren, A, har fremsat følgende påstand:

Sagsøgte, Erhvervsstyrelsen, skal tilpligtes at anerkende, at ekspropriationsbeslutningen om, at sagsøgerens ejendom matr. x1 Hovedejerlavet, Fjaltring skal eksproprieres, er ugyldig.

Erhvervsstyrelsen har fremsat påstand om frifindelse.

Dommen indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a.

Oplysningerne i sagen

Det fremgår af sagen, at Lemvig Kommune i 1996 vedtog lokalplan nr. 77 for et område til vindmøllepark syd for Fjaltring. Af lokalplanen fremgår blandt andet:

”§ 1. Lokalplanens formål

- 1.1 at fastlægge områdets anvendelse til vindmøllepark
at sikre at vindmølleparken får en høj energiproduktion.
at vindmølleparken i sin udformning og drift tager størst mulig hensyn til omgivelserne.
at sikre et harmonisk opstillingsmønster for vindmøllerne.
at sikre at to gamle vindmøller i lokalplanområdet fjernes, inden nye møller tillades opsat.

§ 2. Lokalplanens område og zonestatus

- 2.1 Lokalplanen omfatter følgende matrikelnumre som vist på kortbilag 1:
x2 , x3 , x4 , x5 , x6 , x7 og x8 Hovedejerlavet, Fjaltring samt alle parceller, der udstykkes Hovedejerlavet fra de nævnte parceller efter marts 1996.
2.2 Lokalplanområdet ligger i landzone og ændrer ikke zonestatus.
2.3 Der er landbrugspligt på området.

...

§ 3. Områdets anvendelse

- 3.1 Området må anvendes til etablering af en vindmøllepark bestående af 5 vindmøller med hver en min. effekt på 600 kW med dertil tilhørende teknikbygninger, vejanlæg o. l.

...”

A er ejer af ejendommen matr. x1 Hovedejerlavet, Fjaltring. På ejendommen blev der i 1996 opsat en 750 kW Nikon vindmølle, som fik nettilslutning pr. den 1. januar 1997. Vindmøllen indgår sammen med 4 andre privatejede vindmøller i Fjaltring Vindmøllepark.

På sagsøgers ejendom er i 1997 tinglyst følgende aftale, der er indgået mellem sagsøgeren og de 4 andre vindmølleejere:

”Vi forpligter os til hvert år i fællesskab at anvende en del af vort overskud ved vindmølledriften til ved gaver, gunstige lån, tilskud eller lignende at fremme bosætningen og landsbyfællesskabet samt idræts- og kulturaktiviteter i Fjaltring-Trans.

A og gårdejerne B og C , og de til enhver tid værende ejere af de ejendomme, hvorpå disse vindmøller er opstillet, forpligter sig til at bidrage til det i punkt 1 nævnte formål med 2% af de årlige indtægter ved disses vindmølleproduktion dog efter fradrag af

udgifter til forsikring af vindmøllerne samt drifts- og vedligeholdelsesudgifter vedrørende samme.

..."

Med et Landsplandirektiv fra juni 2000 blev der skabt de fornødne rammer for planlægningen for etablering af en national prøvestation til afprøvning af store vindmøller ved Høvsøre i Lemvig Kommune. Af landsplandirektivet (cirkulæret) fremgår blandt andet:

" ...

Cirkulærets baggrund og formål

§ 1. Der er behov for en national prøvestation for store vindmøller, hvor vindmølleproducenter i en periode kan afprøve nye møller under vindforhold, der så vidt muligt svarer til en opstilling på havet. Efter en række undersøgelser er der valgt en placering af den nationale prøvestation ved Høvsøre. Konsekvenserne for miljøet af placeringen er belyst i en VVM-redegørelse, der er offentliggjort sammen med forslaget til dette cirkulære.

...

§ 3. Det på kortbilaget viste område ved Høvsøre udlægges til en national prøvestation for store vindmøller. Der fastsættes følgende retningslinier for anvendelsen og bebyggelsen af området:

- 1) Der må opstilles indtil 5 møller ad gangen, 5 målemaster og 1 meteorologimast samt eventuelt lysmarkeringsmaster til varsling for flytrafikken.
- 2) Møller, målemaster, meteorologimast og lysmarkeringsmaster må ikke have en totalhøjde, der overstiger 165 m. ...

...

- 4) Den sydligste af de på kortbilag 1 viste 5 mølleplaceringer må ikke anvendes til en vindmølle før en eller flere af de på kortbilaget viste 4 møller sydøst for prøvestationen er fjernet eller støjdamperet så meget, at støjen fra møllerne vurderet under ét ikke overstiger 45 dB(A) ved nabobeboelser.

...

- 8) Prøvestationen er ikke til hinder for, at de to eksisterende vindmølleparker ved Fjaltring og Brokilde kan moderniseres eller udskiftes.

..."

Sagsøgeren har den 27. juli 2004 opnået amerikansk patent no. US 6,766,643 B2 for et "Wind and Wave Energy Plant".

Den 15. marts 2017 blev der indgået politisk aftale om at etablering af yderligere testpladser til prototypevindmøller ved Østerild og Høvsøre. Det fremgår af aftalen, at der sigtedes mod ved Høvsøre at etablere to nye møller i tilknytning til de eksisterende pladser på testcentret. Aftalen indebar endvidere, at den maksi-

male møllehøjde i Høvsøre blev hævet fra 165 meter til op til 200 meter, i det omfang dette er muligt samtidig med, at støj- og afstandskrav til eksisterende beboelse overholdes. Af aftalen fremgår endvidere følgende:

"3. Opkøb/ekspropriation af boliger

Opkøb eller ekspropriation af boliger mv. i nærheden af testcentrene kan dog ikke fuldstændigt undgås jf. Erhvervsstyrelsens rapport "Nationale testcentre for store vindmøller ved Østerild og Høvsøre - Undersøgelse af udvidelsesmuligheder". Men det vil så vidt muligt ske som frivillige opkøb og kun hvis nødvendigt som ekspropriation. Arealet til selve udvidelsen af testcenteret ... mens arealet ved Høvsøre er privat ejet, og kan dermed forudsætte opkøb eller, om nødvendigt, ekspropriation. I forlængelse af VVM-undersøgelsen vurderes, om man samtidig med højdereduktionen af de yderste møller, kan begrænse antallet af opkøb eller ekspropriationer yderligere på anden vis.

...

9. Finansiering og ejerskab

Det er en forudsætning for etableringen af de yderligere testpladser, at udvidelsen af testcentrene brugerfinansieres. Der lægges i den forbindelse op til, at DTU Vindenergi som udgangspunkt får tilbudt de nye testpladser med henblik på udlejning efter nærmere fastsatte vilkår. Udlejningen af de nye møllepladser vil ske på kontrakter, der kan have en varighed på op til 30 år afhængig af erhvervets efterspørgsel. Erhvervsstyrelsen vil lægge ud for udgifterne til VVM-undersøgelser, habitatundersøgelser, juridisk bistand mv., med henblik på at disse omkostninger medregnes i de samlede etableringsomkostninger og dermed brugerfinansieres. Erhvervsstyrelsen indgår i den forbindelse aftale med DTU Vindenergi om dækning heraf. Aftaleparterne er enige om at stemme for det aktstykke, der hjemler det statslige udlæg."

Erhvervsstyrelsen afgav i november 2017 Miljøkonsekvensrapport om "Udvidelse af Høvsøre prøvestation for store vindmøller". Af rapporten fremgår blandt andet:

" 3.3.1 Løbende udskiftning

Prototypewindmøllerne undergår løbende forandringer med udskift af vinger m.m., og det vurderes, at møllerne i gennemsnit er opstillet på prøvestationen i to til tre år. I den periode kan der være udskiftet vinger en eller flere gange, der kan være udskiftet andre hovedkomponenter såsom gearkasse, generatorer, frekvenskonverter m.m. ...

...

3.3.2 Støj

Ved opstilling eller ændring af prototypevindmøllerne skal DTU foretage en anmeldelse til kommunen efter bekendtgørelse nr. 1736 af 21/12/2015 om støj fra vindmøller. Kommunen sikrer som myndighed, at støjgrænserne kan overholdes, under hensyntagen til det samlede støjbidrag fra alle prototypevindmøller og øvrige eksisterende nabovindmøller i området.

Det er således en forudsætning, at en opstillet prototypevindmølle til enhver tid kan overholde støjgrænserne. Hvis der opstilles flere prototypevindmøller, må den samlede støj fra alle vindmøllerne inklusiv eventuelle eksisterende nabovindmøller heller ikke overskride støjgrænserne.

...

Det betyder omvendt, at der i praksis inden for rammerne af den samlede tilladte støjgrænse kan skabes rum til, at en enkelt prototypevindmølle i en periode kan støje mere uden at overskride støjgrænserne, ved at en eller flere af de øvrige prototypevindmøller støjdæmpes eller standses i den samme periode. Reduktionen af disse prototypevindmøllers støjbidrag skal ved samme lejlighed tilsvarende anmeldes til Lemvig Kommune og dokumenteres. I denne forbindelse vil der også være krav om målinger af den udsendte støj fra de støjreducerede prototypevindmøller til brug for beregning af den samlede støj.

Støjgrænserne for prøvestationen ved Høvsøre bestemmes af de omkringliggende enkeltboliger i det åbne land, samt af de støjfølsomme arealer ved Fjaltring og Bøvlingbjerg. Nedlæggelse af boliger eller nabovindmøller kan medføre, at det samlede støjbidrag fra prøvestationen kan blive højere, uden at støjgrænserne ved naboer eller andre støjfølsomme arealer overskrides, hvilket er forudsat i rapportens støjberegninger. Boliger og vindmøller, som forudsættes nedlagt, er beskrevet i afsnit 3.3.3.

...

3.3.3 Nedlæggelse af boliger og vindmøller

I forbindelse med realiseringen af projektet er det nødvendigt at nedlægge et antal boliger.

Hovedforslaget vil indebære, at der vil skulle nedlægges otte ejendomme, hvoraf der på nuværende tidspunkt er indgået betinget købsaftale for en ejendom. For at kunne sikre, at støjrummet for prøvestationen er stort nok, hvis området ved Fjaltring/Lisby byudvikles med boliger samtidig med, at støjgrænserne for prøvestationen kan overholdes, er det som led i miljøkonsekvensvurderingen beregnet, at de fem eksisterende produktionsvindmøller ved Fjaltring skal kunne nedlægges i begge forslag. En produktionsmølle vil skulle nedlægges i forbindelse med udvidelsen af prøvestationen, mens de øvrige produktionsmøller vil blive eksproprieret, når behovet herfor opstår i takt med, at området udbygges. Vindmøllerne vil blive nedtaget og forventes solgt til genbrug. Fundamenterne forventes bortskaffet.

..."

Ved mail af 12. december 2017 skrev Erhvervsstyrelsen således til A
:

”Erhvervsstyrelsen har telefonisk orienteret dig om, at din NEG Micon vindmølle beliggende adresse , 7650 Bøvlingbjerg, forventes nedlagt som følge af udvidelsen af testcenteret i Høvsøre. Vi orienterede dig om, at det endnu ikke er endeligt afklaret, hvornår nedlæggelsen af din vindmølle skal ske, da udbygningen af testcentret vil ske over en periode, og at behovet for en tilpasning vil ske løbende. Vi orienterede dig endvidere om, at DTU Vindenergi vil kontakte dig inden for kort tid for at undersøge muligheden for evt. at købe din vindmølle, når det bliver nødvendigt at nedlægge den. Hvis det ikke viser sig muligt at indgå en aftale om køb, vil vindmøllen senere skulle eksproprieres. Det kan tidligst igangsættes efter Folketingets vedtagelse af den anlægslov, som skal muliggøre udvidelsen af testcentret i Høvsøre.
...”

Samme dag besvarede A den nævnte mail således:

” Som det blev meddelt Jer telefonisk og Statsministeren skriftligt i går (vedlagt e-mail), så har vi hensat midler i Vores skotske selskab, der ejer møllen (jeg ejer grunden), til at føre retssag mod Vores konkurrent Risø i denne sag, som vi vidste ville komme på et tidspunkt fra min tidligere offentlige arbejdsplads side for at eliminere konkurrencen fra Vores side. Man kan af princip ikke ekspropriere private konkurrenters ejendom for at fremme egne interesser på vegne af mølleindustrien, der nemt selv kan finde testsites, som vi jo selv har gjort det i ind- og udland siden 1996 (når vi kan klare det som et mindre firma, så kan mølleindustrien også klare det selv!). ... Det kan ikke være rimeligt, at Statsansatte skal forsøge at eliminere konkurrerende privat virksomhed ved ekspropriation. I modsætning til Risø udvikler mit firma også bølgeenergi anlæg og udtager patenter på området, så mit firma udgør fremtiden, hvor Risø er håbløst bagefter og ikke har kvalificerede forskere, der på samme måde er i stand til at udtage patenter på det vedvarende energiområde.
...”

Den 10. juni 2019 foretog Statsekspropriationskommissionen for Jylland besigtigelsesforretning i anledning af udvidelse af nationalt testcenter for vindmøller ved Høvsøre. Det er oplyst, at A ikke deltog i besigtigelsen. Af forhandlingsprotokollen fremgår blandt andet:

” ...
En række af de af anlægget berørte lodsejere og andre interesserede var mødt.

Transport-, Bygnings- og Boligministeriet har ved brev af 2. januar 2019 be-
myndiget Erhvervsstyrelsen til at forelægge sagen for ekspropriationskom-
missionen.

Erhvervsstyrelsen gjorde rede for projektet og oplyste følgende:

Forudsætninger

Udvidelsen af "Testcenter for store vindmøller ved Høvsøre" udføres i hen-
hold til lov om testcentre for store vindmøller ved Høvsøre og Østerild, jf.
lovbekendtgørelse nr. 1069 af 21. august 2018, i det følgende kaldet anlægs-
loven.

Baggrund

Anlægsloven muliggør udvidelse af det eksisterende testcenter for store
vindmøller ved Høvsøre i Lemvig Kommune. Der kan etableres yderligere
to standpladser for prototypevindmøller med tilhørende infrastruktur syd
for det eksisterende testcenter. ...

...

Beregning af den samlede støjbelastning i området omkring testcentret vi-
ser, at den nordvestligste vindmølle af de i alt fem produktionsvindmøller,
der er opstillet syd for Fjaltring, skal nedlægges nu, for at støjgrænserne for
testcentret kan overholdes ved bebyggelsen i Fjaltring. I kommuneplanen
for Lemvig Kommune er der udlagt arealer til byudvikling i Fjaltring og
Lisby. I takt med at der opføres bebyggelse i de udlagte områder, eller hvis
der udarbejdes en lokalplan for området, vil området skulle betragtes som
støjfølsom arealanvendelse med skærpede støjkrav. Derved vil det kunne
blive nødvendigt i fremtiden at ekspropriere yderligere op til fire møller
syd for Fjaltring.

...

En lodsejer ønskede oplyst, om den vindmølle, der eksproprieres syd for
Fjaltring, er et udtryk for, at projektet presses til det yderste rent støj-
mæssigt. Anlægsmyndighedens repræsentanter oplyste hertil, at den nævnte
ekspropriation er nødvendig for, at støjkravene (42 dB ved 6 m/s og 44 dB
ved 8 m/s) kan overholdes. Samme lodsejer udtrykte herefter utilfredshed
med støjen fra møllerne. Anlægsmyndighedens repræsentanter oplyste her-
til, at de vindmøller, der opsættes, er sikkerhedsgodkendt, og at testcentret
er til for, at støjen kan måles - i første omgang i form af teoretiske bereg-
ninger, hvorefter der foretages målinger, der viser den faktiske støjbelast-
ning.

...

Ekspropriationskommissionen besluttede herefter at godkende følgende fremlagte projekt med forbehold for, at der indgives rettidig klage over ovennævnte dispensationer:

...

Matr. nr. x1 Hovedejerlavet, Fjaltring

Ejendommen eksproprieres i sin helhed, inkl. den på ejendommen opstillede 750 kW vindmølle."

Ved brev af 27. august 2019 fremsatte A sine indsigelser over for den påtænkte ekspropriation. Af brevet fremgår:

"RockbySea, er en vind- og bølgeenergi R&D virksomhed, der i 1995-96 udviklede og opførte Fjaltring Vindpark, hvor firmaet lige siden har haft sin test- og produktionsmølle, hvilket er den, der påtænkes eksproprieret i forbindelse hermed.

"Da Fjaltring Vindpark i 1996 var anlagt, var det meningen, at vindparken tæt ved RockbySea virksomheden skulle fungere som et demonstrationsprojekt for, hvorledes vindenergi kan indpasses smukt skaleret i naturen tæt ved bl. a. et internationalt RAMSAR fuglebeskyttelses område, uden at det skulle forårsage klager og gener lokalt som nationalt over støj og visuelle påvirkninger. Det er dette grundprincip RockbySea og RockbySea Scotland Ltd. udvikler og opsætter ny landvind- og bølgeenergianlæg projekter i Danmark og i udlandet efter.

Dette grundprincip blev ødelagt, da Risø fik tilladelse til at anlægge deres Testcenter ved Høvsøre i 2003, som vi klagede over dengang, og som der ikke reelt er behov for, da udenlandske møllefabrikanter, i sammenligning med de danske, jo selv er fuldt forpligtede til kommercielt at finde egen jord til egne testmøller. Det har de råd og tid til.

Det kan nævnes, at de 2 vindparker (4.6 MW & 30 MW) RockbySea Scotland Ltd. sidst har specialudviklet og bygget i det skotske højland ikke kan ses eller høres fra menneskelig bebyggelse eller påvirker dyrelivet, hvilket medførte stor anerkendelse fra naboer, kommune og region og det medførte ingen reelle klager over støj og visuel påvirkning. Tilsvarende udvikler RockbySea Scotland Ltd. bølgeenergianlæg, der ikke kan ses kystnært og udgør en stor visuel konkurrent til traditionelle store land- og havvindmøller, der forårsager så mange klager i dag på den jyske vestkyst, i Danmark og i udlandet (i UK har man nu helt forbudt yderligere udbygning med store landmøller, da så mange store projekter var visuelt uigennemtænkte, og forårsagede for mange klager).

Det må være muligt for miljøvenlige, stærkt eftertænksomme private selskaber som RockbySea Scotland Ltd. at kunne udvikle disse nye meget omgivelsesvenlige teknologier for landvind og bølgeenergi uden forstyrrelse fra landskabsmæssigt påtrængende private selskaber (vindmølleindustrien) og offentlige institutter (Risø), der jo anvender meget mere omgivelsespåtrængende teknologier som store hav- og landmøller jo udgør i dag."

RockbySea og dets udenlandske moderselskab RockbySea Scotland Ltd. har siden 1996 været etableret som virksomhed i det påtænkte ekspropriationsområde og er kommercielle konkurrenter til både DTU Vindenergi, møllefabrikanter og andre, der laver R&D indenfor vind- og bølgeenergi.

Ovenstående betyder, at min klient må anses som en konkurrerende virksomhed til det omhandlende projekt.

..."

I notat af 29. august 2019 har Kammeradvokaten på vegne af Erhvervsstyrelsen anført følgende:

"...

I anledning af indsigelsen mod ekspropriation af vindmøllen har anlægsmyndigheden undersøgt oplysningerne om, at Fjaltring Vindmøllepark er et demonstrationsprojekt, hvor der ligesom på testcenteret udvikles nye vindmøller.

Fjaltring Vindmøllepark er opstillet på grundlag af Lemvig Kommunes Lokalplan nr. 77, som udlægger området til etablering af en vindmøllepark bestående af 5 vindmøller. Det fremgår ikke af lokalplanen, at der er eller var tale om et forsøgs- eller demonstrationsprojekt.

Ifølge en tinglyst aftale af 6. juli 1997 mellem de daværende ejere af de fem produktionsmøller forpligtede de sig til hvert år i fællesskab at anvende en del af deres overskud fra vindmølledriften til ved gaver, gunstige lån, tilskud eller lignende at fremme bosætningen og landsbyfællesskabet samt idræts- og kulturaktiviteter i Fjaltring-Trans. Aftalen indeholder ikke oplysninger om, at vindmølleparken har forsøg eller demonstration som formål.

Af landsplandirektivet Høvsøre – Prøvestation for store vindmøller fra juni 2000 fremgår af § 3, nr. 8, at etableringen af prøvestationen ikke var til hinder for, at den eksisterende vindmøllepark ved Fjaltring kunne moderniseres eller udskiftes. Men det er nu ved lovændringen i 2018 vedtaget, at Fjaltring Vindmøllepark må vige for byudvikling og udvidelse af testcenteret.

Erhvervsstyrelsen har i anledning af indsigelsen spurgt Lemvig Kommune om Fjaltring Vindmøllepark. Teknisk direktør D har oplyst, at kommunen ikke har kendskab til, at møllerne ved Fjaltring er test- eller demonstrationsvindmøller, som kræver kommunens godkendelse.

DTU oplyser, at DTU ikke er bekendt med, at vindmøllen er en forsøgsmølle eller en demonstrationsmølle og ikke tidligere har set materiale vedrørende disse vindmøller som forsøgs- eller demonstrationsmøller. DTU har aldrig mødt A eller selskabet som konkurrent til DTU."

Ved brev af 2. september 2019 fremsatte A yderligere indsigelser over for den påtænkte ekspropriation. Af brevet fremgår:

"...

3. Anlægsmyndighedens bemærkninger

Det bestrides, at min klients mølle overskrider grænsen på 42 db v 6m/s. Det må således gentages, at møllen fortsat overholder den godkendelse, som den er godkendt i henhold til jf. lokalplanen.

Min klient meddelte ved sin afskedsreception hvor både medarbejdere og ledelsen var tilstede, herunder E og følgende også herefter, at han forlod Risø for at etablere egen vindmøllepark og ingeniør (R&D) virksomhed, herunder den her omtvistede vindmølle på nærværende placering. Efter opsigelsen har min klient mødt tidligere kollegaer (F og G) fra Risø, som blev briefet om kantsvingningsmålinger med fabrikanten NEG Micon. Ligesom det fremgik af min klients artikel i Lemvig Folkeblad fra 2003. Det står ikke anført nogen steder, at min klient ikke må bruge vindmøllen som grundlag for test, målinger mv. Det bestrides desuden, at DTU og Risø ikke har været bekendt med, at min klient udfører konkurrerende virksomhed. Det har som minimum alle i ledelsesgruppen hos Risø været bekendt med jf. også det tidligere anførte. Min klient har endvidere skrevet direkte til erhvervsministeriet herom den 5. maj 2018, samt ved undertegnede til Kammeradvokaten den 16. august 2018. Jeg henviser tillige til korrespondance fra/med min klient i forbindelse med Redegørelse af januar 2000 fra Miljø og Energiministeriet vedr. National prøvestation for store vindmøller Vurdering af Virkningen på Miljøet (VVM), se bl.a. side 189. Virksomheden er tillige registreret på adressen, ligesom at virksomheden fra 1997 har været registreret under branche betegnelsen rådgivende ingeniørvirksomhed indenfor byggeri og anlægsarbejder (af vindmølleparker). Som dokumentation for betydningen af min klients virksomhed som konkurrent indsættes link til min klients regnskaber, samt artikler om virksomheden. ... Endelig bemærkes det, at parterne ikke kun

er konkurrenter i Danmark, men således også i Skotland, hvor min klient har etableret sig.

..."

Ekspropriationen gennemførtes den 3. september 2019, idet det i protokollen herom er anført:

"I henhold til de ovenfor refererede partsindlæg bemærker kommissionen, at kommissionen på besigtigelsesforretningen den 10. april 2019 godkendte det af anlægsmyndigheden fremlagte projekt, som bl.a. indebærer en ekspropriation i sin helhed af ejendommen matr. nr. x1 Hovedejerlavet, Fjaltring med den på ejendommen opstillede 750 kW vindmølle. På besigtigelsesforretningen oplyste anlægsmyndigheden, at denne ekspropriation er nødvendig for, at støjkravene (42 dB ved 6 m/s og 44 dB ved 8 m/s) kan overholdes, hvilket fremgår af forhandlingsprotokollens side 14. Kommissionen bemærker derudover, at der i lovbekendtgørelsen nr. 1069 af 21. august 2018 om testcentre for store vindmøller ved Høvsøre og Østerild er hjemmel til, at der for DTU eksproprieres fast ejendom inden for støjkonsekvensområdet, når det er nødvendigt for at begrænse støjbelastningen fra vindmøller omkring møllerne på testcentrene. Der kan tillige eksproprieres vindmøller syd for Fjaltring, når det er nødvendigt for, at Testcenter Høvsøre kan overholde støjgrænserne for støjfølsom arealanvendelse i vindmøllebekendtgørelsen.

På baggrund af ovenstående finder kommissionen, at der er hjemmel til den af anlægsmyndigheden ønskede ekspropriation, hvorfor kommissionen fastholder beslutningen om ekspropriation i sin helhed af ejendommen matr. nr. x1 Hovedejerlavet, Fjaltring med den på ejendommen opstillede 750 kW vindmølle."

Sagsøgte har oplyst, at DTU ikke vil nedtage vindmøllen, så længe retssagen varer, og at DTU vil sørge for, at vindmøllen bliver motioneret, så den ikke tager skade af ikke at være i drift.

Lovgrundlaget

Den 21. marts 2018 fremsattes forslag til lov om ændring af lov om et testcenter for store vindmøller ved Østerild (Udvidelse af vindmølletestcentrene ved Høvsøre og Østerild) (LFF 2018-03-21 nr. 198).

Lovforslagets § 1, nr. 2, 13 og 15, er sålydende:

"2. § 1 affattes således:

" ...

Stk. 3. Ved prototypevindmølle forstås i denne lov en ny vindmølletype, der er under udvikling, som ikke sælges kommercielt, og for hvilken Energistyrelsen har udstedt en tidsbegrænset godkendelse som forsøgsmølle.”

...

13. “§15, stk. 1, affattes således:

”Den driftsansvarlige kan med henblik på udbygning og drift af testcentre erhverve fast ejendom, herunder ved mageskifte og jordfordeling. Den driftsansvarlige kan endvidere erhverve fast ejendom og indgå aftaler om rydning af beplantning og rådighedsindskrænkninger i forbindelse med gennemførelse af kompensationsforanstaltninger efter § 2 b. Den driftsansvarlige kan desuden erhverve vindmøller, når det er nødvendigt for at begrænse støjbelastningen fra vindmøller omkring møllerne på testcentre.”

...

15. I § 15, stk. 3, indsættes som 2. pkt.:

”Erhvervsministeren kan tillige ekspropriere vindmøller syd for Fjaltring, når det er nødvendigt, for at Testcenter Høvsøre kan overholde støjgrænserne i vindmøllebekendtgørelsen for støjfølsom arealanvendelse.”

Af bemærkninger til lovforslaget fremgår blandt andet:

”...

2. Baggrund for lovforslaget

Vindmøllebranchen har stor betydning for vækst og udvikling i hele Danmark i kraft af skabelsen af arbejdspladser og økonomisk omsætning. Det fremgår af Vindmølleindustriens branchestatistik, at branchen i 2016 havde mere end 31.000 arbejdspladser i Danmark og en omsætning på ca. 98 mia. kr

...

Forudsætningen for gennemførelse af en udvidelse af de nationale testcentre for store prototypevindmøller er ifølge aftalen, at udvidelsen brugerfinansieres. Der lægges i aftalen således op til, at DTU som udgangspunkt får tilbudt de nye standpladser med henblik på udlejning efter nærmere fastsatte vilkår. Udlejningen af de nye standpladser vil ske på kontrakter, der kan have en varighed på op til 30 år afhængig af efterspørgslen.

...

5.1.4. Erhvervelse og regulering af enkeltejendomme

Det foreslås, at den eksisterende hjemmel for erhvervsministeren til at erhverve ejendom og vindmøller, når det er nødvendigt for at begrænse støjbelastningen fra vindmøller omkring møllerne på testcenteret ved Østerild, og den eksisterende hjemmel til at kunne ekspropriere fast ejendom inden

for vindfeltet og test- og måleområdet, når det er nødvendigt for etablering og drift af testcenteret, fastholdes og udvides til at omfatte begge testcentre. Tilsvarende foreslås det, at erhvervsministeren får hjemmel til at kunne ekspropriere fast ejendom og vindmøller til nødvendigt nyanlæg, udvidelse og ændring af bestående anlæg og nødvendige supplerende foranstaltninger, herunder ret til adgang til ejendom i måleområdet for at foretage tekniske målinger eller for at pleje naturarealer af hensyn til driften af begge testcentre. Som noget nyt foreslås det, at erhvervsministeren bemyndiges til at ekspropriere eksisterende produktionsvindmøller uden for støjkonsekvensområdet, når det er nødvendigt, for at Testcenter Høvsøre kan overholde støjgrænserne i støjbekendtgørelsen.

...

Der kan ved Høvsøre blive tale om at opkøbe eller ekspropriere fem ejendomme samt arealer, der skal anvendes til anlægget af testcenteret, til at opkøbe eller ekspropriere op til fem eksisterende produktionsvindmøller ved Fjaltring og til at inddrage mindre privatejede arealer inden for testområdet, hvis det viser sig at være nødvendigt af hensyn til testcenterets etablering og fremtidige drift. ...

...

Muligheden for at ekspropriere op til fem eksisterende produktionsvindmøller er for at sikre, at Lemvig Kommunes ønske om, at der kan ske en byudvikling i Fjaltring og Lisby i overensstemmelse med kommunens kommuneplan, kan ske uden, at testcentret i Høvsøre påvirkes negativt. Det foreslås derfor som nævnt, at erhvervsministeren gives bemyndigelse til at ekspropriere disse vindmøller, når det er nødvendigt, for at støjgrænserne for støjfølsom arealanvendelse i vindmøllebekendtgørelsen for Testcenter Høvsøre vil kunne overholdes ved Fjaltring og Lisby.

...

5.3. Beskrivelse af projektet ved Høvsøre

Det foreslås, at testcenteret ved Høvsøre udvides med etablering af to nye standpladser med tilhørende infrastruktur, og at der åbnes mulighed for at opstille prototypevindmøller på op til 200 meter i totalhøjde.

...

Lemvig Kommune har i forbindelse med arbejdet med miljøkonsekvensvurderingen oplyst, at kommunen i kommuneplanen fra juni 2017 i kommuneplanramme nr. 4L2 2.4 har givet mulighed for byudvikling i Lisby og Fjaltring med boliger. I takt med, at området i fremtiden bliver bebygget med boliger, vil området ændre karakter og ifølge kommunen skulle betragtes som støjfølsom arealanvendelse.

Det betyder, at bebyggelsen langs vejnavn 1 vest for vejnavn 2, modsat i dag, vil skulle betragtes som støjfølsom arealanvendelse. For at kunne sikre, at støjrummet for testcenteret er stort nok, hvis området ved Fjaltring og

Lisby udvikles med boliger samtidig med, at støjgrænserne for testcenteret kan overholdes, er det som led i miljøkonsekvensvurderingen beregnet, at de fem eksisterende produktionsvindmøller ved Fjaltring skal nedlægges. En af produktionsmøllerne vil i første omgang skulle nedlægges i forbindelse med udvidelsen af testcenteret, mens de øvrige produktionsmøller vil blive nedlagt/eksproprieret, når behovet herfor opstår i takt med, at området udbygges.

...

6. De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

DTU er i dag ansvarlig for anlæg og drift af de nationale testcentre for store vindmøller ved Høvsøre og ved Østerild.

Det er en forudsætning, at alle udgifter til lovforberedelse, etablering og drift samt afledte konsekvenser, herunder opkøb og ekspropriation, etablering af erstatningsskov og afværge- og kompensationsforanstaltninger m.v. og eventuelle uforudsete omkostninger ved udvidelsen af de to testcentre finansieres af den driftsansvarlige for testcentrene. Den driftsansvarlige (DTU) oppebærer indtægter ved udlejning af standpladserne til test af prototypevindmøller, således at brugerne af standpladserne afholder udgifterne til anlæg og drift af testcentrene, herunder udvidelsen af de to testcentre. I det omfang Erhvervsministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet gør udlæg for udgifter forbundet med lovforberedelsen, etablering og drift samt afledte konsekvenser forbundet med udvidelsen af de to testcentre for prototypevindmøller, betales disse af den driftsansvarlige, DTU.

...

7. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Det er en forudsætning, at alle udgifter til lovforberedelse, etablering og drift samt afledte konsekvenser herunder opkøb og ekspropriation, etablering af erstatningsskov og afværge- og kompensationsforanstaltninger m.v. og eventuelle uforudsete omkostninger ved udvidelsen af testcentrene finansieres af den driftsansvarlige for testcentrene. ...

..."

Lovforslaget blev gennemført uændret (bortset fra enkelte lovtekniske ændringer) som lov nr. 705 af 8. juni 2018 med ikrafttræden den 1. juli 2018.

Bekendtgørelse nr. 135 af 7. februar 2019 om støj fra vindmøller, § 4, indeholder følgende bestemmelser:

"...

§ 3

Den, der ejer en vindmølle, er ansvarlig for, at den etableres, drives og vedligeholdes således, at bestemmelserne i denne bekendtgørelse er overholdt.

§ 4

Den samlede støjbelastning fra vindmøller må ikke overstige følgende grænseværdier:

1. I det mest støjbelastede punkt ved udendørs opholdsarealer højst 15 meter fra beboelse i det åbne land:
  1. 44 dB(A) ved en vindhastighed på 8 m/s.
  2. 42 dB(A) ved en vindhastighed på 6 m/s.
2. I det mest støjbelastede punkt i områder til støjfølsom arealanvendelse:
  1. 39 dB(A) ved en vindhastighed på 8 m/s.
  2. 37 dB(A) ved en vindhastighed på 6 m/s.

..."

Forklaringer

Der er afgivet forklaring af A , H og E

A har forklaret, at han i sin tid gik på Fjaltring Friskole. Han blev uddannet som civilingeniør i energiteknik på Aalborg Universitetscenter i 1988. Han blev herefter tilknyttet Forskerakademiet og startede på sin Ph.d. Han blev tilknyttet Risø, som dengang ikke var anerkendt som universitet. Han modtog derfor vejledning fra DTU i forbindelse med sin Ph.d. Han startede på Risø i januar 1989. Han færdiggjorde sin Ph.d. i 1994. Han arbejdede herefter på Risø i 7 år som forsker med speciale i aerodynamiske strømninger.

Han forlod Risø i oktober 1996 for at etablere egen virksomhed. Fjaltring Vindmøllepark var den første opgave, som han udførte i regi af sin virksomhed. Han var støjekspert på vindmølleparken. Ifølge de dagældende støjkrav måtte støjen fra en vindmølle ikke overskride 45 db. Han designede og dimensionerede sin mølle til at støje max. 43 db. I forbindelse med den første godkendelse af Høvsøre som testanlæg i år 2000, blev der taget fornødent hensyn til, at både Fjaltring Vindmøllepark og testanlægget støjmæssigt kunne udvide. Han opsatte f.eks. en 750 kilowatt Nikon vindmølle, men Nikon udviklede kort tid efter en 900 kilowatt mølle, som der i princippet også ville være plads til rent støjmæssigt. Risø var derfor fra dag et klar over, at han havde en vindmølle i Fjaltring.

Den tinglyste aftale af 6. juli 1997 blev primært indgået for at støtte lokalområdet Fjaltring og omegn og med henblik på at understøtte bosætningen i området. Han var selv med til at udarbejde aftalen. Det har betydet, at vindmølleparken f.eks. har været med til at finansiere etableringen af et gæstehjem, så folk udefra kunne komme og bo billigt i en periode med henblik på etablering der. Fjaltring Friskole modtog også støtte fra vindmølleparken. Aftalen skulle på ingen måde begrænse eller indskrænke vindmølleparkens aktiviteter.

Risø har fra starten været klar over, at han var involveret i Fjaltring Vindmøllepark og havde en mølle der. E , som dengang var leder af det kontor på Risø, som blandt andet stod for at godkende nye prototyper på vindmøller, herunder den nævnte 750 kilowatt Nikon vindmølle, som han efterfølgende satte op, var derfor tidligt informeret om, at han var i gang med at bygge en vindmøllepark. Der blev nemlig afholdt gruppemøder på Risø, hvor E blandt andet fremlagde planerne for testanlægget i Vestjylland. Han kunne se, at E havde området for Høvsøre med i sine planer. Østerild var også på tegnebrættet allerede dengang. Efterfølgende opsøgte han E på dennes kontor og fik nærmere oplysning om planerne. Det er almindelig kendt, at jo længere nordvest på man er i Danmark, desto mere vind er der. Østerild, som også var med i planerne dengang, ville derfor være en bedre testplads end Høvsøre. Han opsøgte derfor E og fortalte, at han havde fået byggetilladelse til en vindmøllepark ved Fjaltring. Han gjorde også E opmærksom på, at den korte afstand i forhold til de første teststationer, som lå kun 800 meter fra hans mølle, ville kunne give problemer i forhold til de lovmæssige støjkraV. Han gjorde også E opmærksom på, at Ringkøbing Amt havde udlagt Fjaltring som område til vindmøller, og at amtet havde et krav om minimum 3 km's afstand mellem vindmølleparker i det område. Energistyrelsen havde dengang et krav om 2 km's afstand mellem vindmølleparker. E var derfor fra starten bekendt med hans vindmølle.

Også H , der oprindeligt var ansat i den meteorologiske afdeling på Risø, men som efterfølgende flyttede til vindmølleafdelingen på Risø, var bekendt hermed. Desuden har I fra Risø, som i en periode sad i godkendelseskontoret under E , aflagt besøg på hans gård i Fjaltring omkring 1997. Han havde nemlig en gård ved siden af vindmølleparken. Da han i 1995 fik byggetilladelse til sin vindmølle, skulle man være gårdejer for at eje en vindmølle. Fra gården blev der udstykket et område, som vindmøllen står på. Han havde endvidere bopælspligt på gården. Det tog ham ca. 1 ½ år at få etableret vindmølleparken i sin fritid sideløbende med, at han var ansat på Risø. Han har i øvrigt i 1997 været på fisketur i Øresund sammen med sine tidligere kollegaer på Risø, hvor han fortalte om sine planer, og hvor kollegaerne efterfølgende var hjemme hos ham i hans lejlighed i København, hvor de blandt andet så et værk, som en lokal kunstmaler havde malet af hans vindmølle. Det fremgik af maleriet, at der var opsat målemaster ved vindmølleparken. Det er et centralt punkt ved vurderingen af, om han har haft en forskningsaktivitet. Han fortalte dem om, at han havde etableret sin egen virksomhed. Han fortalte også om det ved sin afskedsreception på Risø. Så der er blevet udvekslet informationer om hans etablering af egen virksomhed.

Planen var, at han ville oprette sin egen forskningsinstitution. Indtægterne i den første tid skulle komme fra vindmøllen, efter at der var blevet indført regler om

støtte på 60 øre pr. kilowatt strøm i den periode, de byggede. Det var de indtægter han skulle leve af i den første tid. Han begyndte fra 1998 at arbejde med havvindmøller og bølgeenergi. Han byggede i første omgang et integreret bølgeenergianlæg, der var bygget ind i en havvindmølle. Det patent, som han har opnået i USA, er baseret på denne teknologi. Han har desuden været konsulent for Holmegaard Gods i forbindelse med godsets opsætning af vindmøller. Efter etableringen af det første testanlæg på Høvsøre blev der lagt begrænsninger på anvendelsen af al jorden på hans gård i Fjaltring. Disse restriktioner indebar, at han i princippet skulle spørge Risø om lov, hver gang han ville igangsætte eller udvide sine aktiviteter der. Eftersom han havde etableret egen forskningsvirksomhed, der var konkurrerende med Risø og vindmølleindustrien, var det ikke timeligt, at han skulle spørge Risø, dvs. hans konkurrenter, om lov til noget. Han havde allerede i 1998 ansøgt om patent i USA og det kom i en amerikansk form i 2004. Patentansøgning blev også indgivet i Danmark i 2000, og patentet kom ud i dansk form i 2002. Han søgte i 1998 Energistyrelsen om lov til at opsætte en prototype af sit bølgeenergianlæg i tilslutning til vindmølleparken på Horns Rev, som blev færdig i 2002. Der var tale om et bølgeenergianlæg, som var udformet på grundlag af det ansøgte patent, og som allerede var færdigdimensioneret i 1998. Elsam ville gerne give tilladelse til, at hans bølgeenergianlæg kunne opsættes i tilslutning til Horns Rev, men Energistyrelsen meddelte ham et blankt afslag.

Hans virksomhed har senere arbejdet videre med bølgeenergi og har udviklet nye typer af bølgeenergianlæg, der nærmest er usynlige. Havvindmøller er jo voldsomt synlige og påtrængende i kystområderne på grund af deres højde på 200-350 meter. Han er derfor gået væk fra at opføre vindmøller, da han ikke mener, at der er grund til at belaste landskaberne yderligere med disse.

Testvindmølleparken i Fjaltring måtte i løbet af 3-4 år skifte 14 gearkasser på de 5 møller. Det var et ekstremt vigtigt erfaringsgrundlag han hermed fik. Han fandt ud af, at det ikke duede at opstille vindmøller med gearkasser. Han har efterfølgende opført 15 vindmøller i Skotland i regi af et firma, som han har oprettet i Skotland. Vindmøllerne er blevet opstillet fra 2009 og frem. Han har i Skotland brugt vindmøllerne fra det tyske firma Enercon med deres gearløse møller med stor succes. I Skotland opstilles vindmøllerne ofte langt ude i højlandet langt væk fra beboelse. Det var derfor vigtigt, at vindmøllerne var driftssikre. Erfaringerne fra arbejdet med vindmølleparken i Fjaltring, som han har dokumenteret hele vejen igennem fra byggefasen og under driftsperioden, har han brugt som reference med henblik på at overbevise de skotske godsejere om, at han skulle have tilladelse til at opstille vindmøller på deres ejendom. Af samme grund har han anmodet H om at verificere hans videnskabelige CV fra Risø, jf. bilag 15, hvilket han også skulle bruge som dokumentation for, at han var specialist. Mens han var på Risø, var han blandt andet med til at udarbejde et stykke software, Det Europæiske Vindatlas. Med dette

software er det muligt at udregne vindforholdene i hele Europa. Dermed kan man også regne vindmøllernes årsproduktion ud, og man kan fastslå, om der er produktivitet i at opstille en vindmølle. Denne software blev brugt i forbindelse med opstilling af vindmølleparken i Fjaltring, og det blev også brugt i forbindelse med opsætningen af vindmøller i Skotland på de bedste og mest produktive steder i højlandet.

Det vil ikke være muligt for ham at finde et andet lige så godt sted, hvor det vil være muligt at opsamle data fra møller, som vindmølleparken i Fjaltring har givet ham. Han lagde sig netop i dette område, fordi han vidste, at området af amt og kommune var udlagt til opsætning af vindmøller. Han vidste, at han ikke kunne forvente at få lov til at opstille møller andre steder. Så han opsatte møllen for at blive der. Hertil kommer, at den omtvistede vindmølle ligger kun 900 meter fra havet, og Rambøll har i 10 år opsamlet data fra et bølgeenergianlæg i havstokken ud for Fjaltring. Derfor er det helt ideelt at opsamle data på vindmølleenergi samtidig med, at der opsamles data på et bølgeenergianlæg samme sted. Han betragter sig selv som konkurrent både til Risø og til vindmølleindustrien, fordi bølgeenergianlæg skal etableres på havet. Trenden i dag er havvindmøller, og derfor kommer havvindmøllerne og bølgeenergianlæggene i vejen for hinanden, ligesom havvindmøllerne ødelægger strømningforholdene i vandet. De konkurrerer også om opmærksomhed og om de samme forskningsmidler og støttekroner. Bølgeenergiindustrien kan i virkeligheden producere strøm billigere end havvindmøller. Han betragter sig selv som på forkant med sin forskning i energiteknik. Bølgeenergianlægs fordele er, at de er usynlige, og i et tæt befolket Europa vil folk ikke fortsat acceptere de påtrængende vindmøller. Han ser Risø og Energistyrelsen, som nogen der ikke vil acceptere at blive udsat for konkurrence. De har ikke kontaktet ham for at forsøge at etablere et samarbejde. Han har kun mødt modstand hele vejen igennem. Han føler sig forfulgt, fordi han har tilladt sig at etablere forskning i privat regi.

H har forklaret, at han har været professor på DTU, tidligere Risø, i 25 år. Hans speciale er aero- og fluid dynamics, dvs. aerodynamik for vingeprofiler. Han har arbejdet sammen med A på Risø i perioden omkring 1991-1996. De samarbejdede på nogle EFP projekter, dvs. statsfinansierede projekter. De har også arbejdet sammen på JUNE 2, men ikke ret meget på JUNE 3. Disse projekter omhandlede profilaerodynamik, dvs. vingeprofilers aerodynamik. Han vidste ikke dengang, hvorfor A forlod Risø, men han har efterfølgende hørt, at det handlede om, at der var knas i personrelationerne. Han er bekendt med, at afdelingen på Risø har opsat en række prøvestationer. Han er også bekendt med, at A i den sidste del af ansættelsen på Risø opførte sin egen vindmøllepark og prøvestation. De projekter, de udførte sammen dengang, var på et meget højt teknisk niveau og var på forkant af, hvad der foregik dengang. Det var ikke disse projekter, der gav A den fornødne ekspertise til at

opføre sin vindmøllepark. Det var fundamentalt teoretiske projekter omkring vindmøller. Han har ikke haft noget med ekspropriations sagen at gøre.

E har forklaret, at han er ansat på DTU, tilknyttet DTU Vindenergi som viceinstitutdirektør. Høvsøre prøvestation er etableret for at afprøve prototypevindmøller. Det er en facilitet, der stilles til rådighed formelt af DTU, men i virkeligheden af den danske stat, som ønsker at sikre gode rammebetingelser for møllevirksomheder i Danmark for at fastholde disse virksomheder her i landet. Der er 7 standpladser på Høvsøre, dvs. at man kan afprøve 7 vindmøller samtidig. Hver vindmølle står der typisk et par år, hvorefter den bliver pillet ned og en ny sat op. Det afgøres via et udbudssystem, hvor man følger de EU-retlige udbudsregler, hvem der får lov til at opstille vindmøller. Prøvestandene lejes typisk ud i 4-10 år til en bestemt virksomhed, som herefter kan råde over standpladsen og opsætte forskellige vindmøller. Afgørelsen af, hvem der vinder udbuddet, afgøres på grundlag af en vægtning, hvor $\frac{1}{2}$ af vægten udgøres af den leje, som virksomheden skal betale, mens $\frac{1}{2}$ af vægten udgøres af det forskningsmæssige program, som virksomheden indsender samtidig med ansøgningen om leje. Vindmøllerne bliver løbende ændret. Det er det eneste ved Høvsøre og Østerild prøvestationer, dvs. at man kan lave 12-13 fulde afprøvninger pr. år på standene. Det er en meget effektiv afprøvningsfacilitet for vindmølleindustrien. Man kan således lave en afprøvning af vindmøllens ydeevne eller andet i en måned, og herefter kan man ændre lidt på vingeprofilen eller på noget andet og foretage en ny afprøvning. Det er i virkeligheden det unikke ved disse prøvestationer. Andre lande er derfor begyndt at etablere tilsvarende faciliteter, således at der bliver en hårdere international konkurrence på dette område. De virksomheder, der lejer sig ind, betaler selv alle omkostninger ved driften af vindmøllerne.

DTU blev af staten bedt om at etablere Østerild prøvestation. Høvsøre har DTU selv etableret. Det er til gavn for DTU at man har en facilitet i Danmark. Endvidere tilbyder DTU virksomhederne at stå for afprøvningen af møllerne i forbindelse med projekter, som virksomhederne ønsker at gennemføre, men det er ikke nogen betingelse i forbindelse med udbuddet. Heldigvis er det sådan, at virksomhederne ofte anmoder DTU om at stå for afprøvningen af møllerne. Men de kan godt bede andre om at gøre det, eventuelt i konkurrence med DTU. DTU får således noget forskning ud af dette samarbejde.

Alle 7 pladser bliver brugt. Der har været kontinuerlig udnyttelse af standene siden 2002, bortset fra 2 stande der i en kort periode var ledige. Der er derfor et stort behov for disse prøvestationer. Aktuelt er det Vestas, Siemens og Nordex, der lejer sig ind på prøvestandene. I Østerild er det de samme virksomheder, som har lejet sig ind, men dertil kommer andre udenlandske virksomheder.

Sagsøger har ikke afgivet bud på leje af prøvestandene, hvilket han godt kunne have gjort. Den erstatning, som A har krav på i forbindelse med ekspropriationen, skal i første række betales af DTU, men i sidste ende af de private virksomheder, som betaler erstatningen via lejen. Der er en afskrivning på 10-12 år af investeringerne. Det fremgår også af loven, at de skal sikre, at virksomhederne kommer til at betale alle omkostninger ved etablering og drift af prøvestationen.

DTU var godt bekendt med, at A havde etableret en vindmøllepark i området ved Fjaltring. A har selv præsenteret projektet for ham omkring 1995.

Det har været nødvendigt at ekspropriere den første produktionsmølle for at skabe tilstrækkelig støjrummelighed for de eksisterende møller. Ved Fjaltring er der en lokalplan, der giver mulighed for at udbygge et område med boliger, og når det sker, bliver det nødvendigt at ekspropriere de resterende vindmøller. Når man går fra åbent land til bymæssig bebyggelse, så kommer man ind i anden støjzone, dvs. at der er skærpede støjkrav. Hver gang der foretages en støjmæssig ændring af møllerne, skal man til enhver tid leve op til de aktuelt gældende støjmæssige krav. Når man laver støjberegninger for en vindmøllepark, skal man både tage de aktuelle vindmøller med og nogle nabomøller, selvom de måske er opført på et tidligere tidspunkt, hvor støjgrænserne var lavere. Og da der på prøvestationen hele tiden sker ændring af vindmøllerne, så bliver det hele tiden aktuelt at lave nye støjberegninger. Hvis man ændrer status fra landzone til byzone, skal man også leve op til de skærpede krav og den aktuelt gældende støjzone. Det er da også nævnt udtrykkeligt i lovforslaget, at der kan eksproprieres for at opfylde støjkravene.

DTU har ikke givet A mulighed for at blive en del af projektet. Hver gang staten laver sådanne projekter, er der masser af private, som kommer med forslag, og som gerne vil have deres projekt med. Det kan man ikke tillade, for så favoriserer man nogle virksomheder frem for andre.

Han kender ikke ret meget til A projekt og virksomhed. Han har i forbindelse med denne sag kigget på A hjemmeside og set hans projekt i Skotland, men han har ikke studeret det nærmere. Han har i forbindelse med denne sag hørt, at A mener, at hans virksomhed er i konkurrence med DTU, men det kan han ikke se. Han forstår ikke argumentet herom.

DTU kender ikke noget til, hvordan A bruger sine data. Man kan ikke sammenligne de to situationer. DTU bruger sine data på den måde, at man måler på vindmøllerne, herunder deres ydeevne, en effektkurve samt belastningen af vindmøllen, dvs. hvor hårdt pressen vinden på møllen, og

hvordan svarer møllen igen på den turbulente vind. Man ser på, om beregningsgrundlaget for vindmøllen er tilstrækkeligt velfunderet til, at møllen kan leve op til internationale anbefalinger. Der laves endvidere støjmålinger og spændingskvalitetsmålinger. De to sidste slags målinger foretager DTU normalt ikke. Derudover bliver der lavet mange andre forskellige målinger.

En typisk vindmøllefabrikant lejer møllen for et antal år. Der er på Høvsøre en styregruppe, som påser den almindelige drift af centeret. Virksomhederne er med til at finansiere den almindelige drift. I forbindelse med udførelsen af målingerne laver virksomheder som regel et udbud, hvor de ofte vælger DTU til at udføre målingerne, men de kan også vælge andre til at udføre målingerne.

Prøvestationen Høvsøre kunne ikke være placeret et andet sted. I forbindelse med etableringen af både Høvsøre og Østerild har man set på mange forskellige pladser og på forskellige alternativer. Der er særlige krav til prøvestationer. Der skal være tale om et meget runddelt landskab for at man har en rimelig ukompliceret vind, så man kan lave målinger, der er reproducerbare. Høvsøre er et meget simpelt terræn, dvs. at der er høj kvalitet i målingerne. Den kompleksitet, man har, vil afspejle sig i usikkerheden i målingerne. Høvsøre giver derfor meget høj kvalitet i målingerne. Almindelige produktionsmøller har ikke samme krav til landskabet. Det er lige meget, om man kan reproducere målingerne. Der testes også på Østerild, men målingerne der har ikke helt samme kvalitet, fordi landskabet er lidt anderledes, ligesom der er forskellige restriktioner på området. Ved valget af lokation for standpladserne har man også set på, hvor stort behovet for ekspropriation er. Høvsøre og Østerild har udmærket sig ved, at der var behov for meget få ekspropriationer. Andre lokationer blev derfor fravalgt, fordi de ville medføre op mod 50-100 ekspropriationer.

Der er ikke andre steder i Danmark, hvor man har mulighed for at afprøve prototypevindmøller på samme måde som i Høvsøre og Østerild. Industrien har et stort ønske om at få etableret flere standpladser, fordi der er mangel på disse i Danmark. Det er ikke kun danske firmaer, der byder på at leje standpladserne. Det er tilfældigt, at det netop nu er kun danske firmaer, der er inde på standpladserne.

Standpladserne skal løbende i udbud. I sidste udbud var der virksomheder fra mange forskellige lande, som bød på standpladserne. Om det er danske eller udenlandske virksomheder der vinder udbuddet, afhænger af de bud der kommer. Historisk set har det kun været danske virksomheder, der har budt på pladserne. Nu er der efterhånden flere udenlandske virksomheder, som er begyndt at byde ind på pladserne.

Parternes synspunkter

A har i sit påstandsdokument anført følgende:

"...

Til støtte for den nedlagte påstand gøres det gældende, at

Ekspropriation af den 3. september 2019 af ejendommen matr.nr. x1 , Hovederlavet, Fjaltring, beliggende adresse , 7620 Lemvig (bilag 1). skal tilsidesættes.

Ad Grundloven:

Nærværende ekspropriation strider imod grundloven § 73, da ekspropriationen ikke er til gavn for almenvellet.

Uanfægtet om begrebet til gavn for almenvellet skal tolkes bredt, så er denne ekspropriation ikke til gavn for almenvellet, da ekspropriationen reelt alene sker til fordel for private firmaer, som har til opgave og hensigt at skabe fortjeneste til sine kapitalejere.

Der er reelt tale om en handel mellem de største vindmølleproducenter i Danmark og DTU og politikerne om at fremme disse enheders fælles interesser på bekostning af en konkurrerende virksomheds Grundlovssikrede ejendomsret til at udføre sine konkurrerende aktiviteter på egen jord.

Sagsøgers firmas bølgeenergianlæg er i øvrigt udviklet til at producere strøm/brint til ca. 1/10 af den pris, der kan leveres af de bedste hav/landmøller. Den konkurrence må Staten/DTU og de store møllefabrikanter ikke få held med at eliminere på sagsøgers virksomhedsgrund, hvilket Grundloven bl.a. er til for at sikre.

Loven anføres derfor at være grundlovsstridig.

Ad sagsøgers mølles brug og formål:

Det er ikke Erhvervsstyrelsen kompetence eller opgave at udtale sig om, hvad sagsøgers firmas forsøgsmølle har været benyttet til og skal benyttes til i den kontinuerlige forskning fremover.

Sagsøger kan selvfølgelig ikke afsløre forretningshemmeligheder eller data, der relaterer sig til deres forskning overfor konkurrenterne hos Risø og Vindmølleindustrien, men data fra sagsøgers Fjaltring Mølle 1, der ligger tættest på havet, er opsamlet systematisk siden start i Dec. 1996, og skal sammenholdes med de bølgemåledata, Rambøll har opsamlet i 10 år i havstokken ud for denne mølle, data der samlet indgår, når firmaets nye, men stadig ikke patenterede, bølgeenergianlæg, skal testes i Vesterhavet netop, der hvor bølgemålingerne er foretaget, tæt på møllen. Medarbejdere fra Ri-

sø vil under hovedforhandlingen kunne bekræfte overfor retten, at disse Rambøll bølgedata eksisterer, og de ses da også af bilag 16 (se figur 2 side 11). Endvidere fremlægges et tidligere bølgeenergi patent fra HFC, se bilag 17, som skal underbygge, at sagsøger har arbejdet med optimal udvikling af bølgeenergianlæg på stedet i over 30 år. Den omtvistede mølle er derfor meget væsentlig for sagsøgers mulighed for dataindsamling og derved konkurrencesituationen.

Sagsøger og hans udenlandske moderselskab RockbySea Scotland Ltd. har siden 1996 været etableret som virksomhed i det påtænkte ekspropriationsområde og er kommercielle konkurrenter til både DTU Vindenergi, møllefabrikanter og andre, der laver R&D indenfor vind- og bølgeenergi.

På baggrund af mølles brug og formål i over en lang årrække må sagsøger der anses for en konkurrerende virksomhed.

Den tinglyste aftale mellem møllejerne, Bilag B, er i øvrigt irrelevant for sagen. Det er sagsøgers firma, der teknisk har projekteret vindparken. Den tinglyste aftale er lavet udelukkende for at forpligtige møllejerne indbyrdes til at bidrage økonomisk til lokalsamfundet årligt, så længe underskriftgiverne ejer møllerne. Det er det eneste den omfatter og er lavet for og siger intet om sagsøgers firmas R&D aktiviteter generelt eller samarbejde mellem møllejerne generelt. Sagsøgers mølle er siden overgået fra sagsøgte privat til RBSS Ltd., hvorefter aftalen på dette punkt for sagsøgers vedkommende ikke længere er gyldig.

Ad Ekspropriation er nødvendig, forholdsmæssig og aktuel:

Det gøres ligeledes gældende, at en sådan ekspropriation vil være i strid med proportionalitetsprincippet.

Det må være muligt for miljøvenlige, stærkt eftertænksomme private selskaber som ejet af sagsøger, at kunne udvikle disse nye og meget omgivel- sesvenlige teknologier for landvind og bølgeenergi uden forstyrrelse fra landskabsmæssigt påtrængende private selskaber (vindmølleindustrien) og offentlige institutter (Risø) i forening, som jo anvender meget mere omgi- velsespåtrængende teknologier som store hav- og landmøller jo udgør i dag.

Med henvisning til, at ingen af de øvrige vindmøllejerne har stævnet sagsøgte samt at sagsøgers vindmølle overholder alle støjkrav, burde sagsøgte via en ændring af placeringen af sine egne møller kunne opfylde formålet i deres plan ved mindre indgribende midler, således at sagsøgers mølle ikke skal eksproprieres og nedtages.

Da sagsøgers mølle overholder alle støjkrav, burde sagsøgte således have undersøgt alternative muligheder for en anden placering af deres møller, således at sagsøgers mølle kunne beholde dens placering.

I forlængelse heraf gøres der opmærksom på, at man umiddelbart uden problemer, kan erhverve den nødvendige "jord" andetsteds, på helt almindelige markedsvilkår. Alternativt kan projektet kun omfatte jorden rundt om min klients ejendom, således der tages rimeligt hensyn til, at der i dette tilfælde er tale om en konkurrerende virksomhed. Ekspropriationen opfylder derfor heller ikke nødvendighedskravet, da projektet antageligvis kan virkeliggøres uden at foretage dette indgreb.

Det bestrides at staten er nød til at forfordele meget store danske koncerner, for at sikre, at Danmark også i fremtiden kan være konkurrencedygtige.

Det bestrides at være nødvendigt for Danmark, at staten skal tilgodese og forfordele meget store danske selskaber, på bekostning af mindre private danske konkurrenter. Disse store selskaber kan og bør således være i stand til, at finde deres egne studepladser på markedsvilkår.

Staten bør ikke være grunden til, at mindre private firmaer ikke kan opretholde deres virksomhed, eller i øvrigt straffer en privat virksomhed for, at de fra starten var bedre til at vælge placeringen af deres mølle.

Ekspropriationen må således kunne foretages med mindre indgribende midler ved, at ekspropriationen foretages andetsteds, eller planlægges som anført ovenfor, således der ikke skal ske ekspropriation af en konkurrerende virksomhed.

Ad overtrædelse af den fri EU konkurrence og statstilskud:

Ekspropriationen som man har fået billigt i forhold til de tidligere jordejere, giver over tid en (antageligvis) enorm profit til Risø og møllefabrikanterne, som de så kan dele mellem sig - uden om de tidligere ejere, samt opnå store konkurrencefordele ved.

Det er derfor sagsøgers opfattelse, at der sker systematiske, specifikke brancherorienterede lovgivningsmæssige arrangementer ved, at der fra myndighedernes side laves arrangementer, der gavner de store danske virksomheder på bekostning af henholdsvis udenlandske virksomheder, samt mindre danske virksomheder, der får mere end svært (næsten umuligt) ved at leve op til kravene.

Dette synspunkt understøttes af, at sagsøgers tidligere Chef på Risø/DTU Akademiingeniør E , der forestod ekspropriationen.

Det bestrides i forlængelse heraf, at man til fordel for en direkte konkurrerende virksomhed, kan ekspropriere sagsøgers ejendom herunder sagsøgers test- og udviklingsmølle, da det vil være i strid med EU-retten, herunder den fri konkurrence og mulighederne for statstilskud.

Der ses endvidere ikke i den politiske aftale eller lovforslaget at være behandlet, hvorledes der skal forholdes, såfremt eksproprieringen vedrører konkurrerende virksomhed.

Der stilles særlig store krav ved ekspropriation til fordel for private samt konkurrerende virksomheder – disse ses ikke at være til stede, ved den foreliggende ekspropriation.

I EU sammenhæng må der ligeledes være tale om konkurrenceforvridning, da andre EU landes virksomheder, der ikke er hjemmehørende i Danmark, i praktisk realitet, ikke benytter teststandene, da de finder deres egne på fuldt kommercielle vilkår, fordi det skal de, da de ikke får hjælp fra Staten til ekspropriation. Så derfor er det reelt et statstilskud til virksomheder opholdende sig i Danmark, der finder sted. Risø kan udmærket gøre deres forsøg på møller, der står på møllefabrikanternes egne pladser fundne på kommercielle vilkår.

...”

Erhvervsstyrelsen har i sit påstandsdokument anført følgende:

” ...

Ejendommen er eksproprieret med henblik på nedtagning af vindmøllen, da det er nødvendigt for overholdelse af støjkrav i forhold til boliger i området i forbindelse med udvidelsen af testcenteret for vindmøller ved Høvsøre.

Overordnede anbringende

Til støtte for påstanden om frifindelse gøres det gældende, at ekspropriationen den 3. september 2019 af ejendommen matr.nr. x1 , Hovedejerlavet, Fjaltring, er lovlige og gyldige.

Ekspropriationen har lov hjemmel, den er nødvendig og forholdsmæssig, og den er også aktuel.

Ekspropriationen er lov hjemlet

Ekspropriationen er hjemlet i § 15, stk. 3, i lovbekendtgørelse nr. 1069 af 21. august 2018 om testcentre. Det fremgår udtrykkeligt af lovens § 15, stk. 3, at erhvervsministeren kan ekspropriere vindmøller syd for Fjaltring, når det

er nødvendigt, for at Testcenter Høvsøre kan overholde støjgrænserne for støjfølsom arealanvendelse i vindmøllebekendtgørelsen.

Hjemlen til ekspropriation af produktionsvindmøller er beskrevet i lovforslag nr. 198 af 21. marts 2018, jf. afsnit 5.1.4, samt bemærkningerne til § 7 og § 15. Det fremgår med henvisning til miljøkonsekvensrapporten, at de fem eksisterende produktionsvindmøller ved Fjaltring på længere sigt skal nedlægges, og at det vil være nødvendigt at nedlægge en produktionsmølle allerede i forbindelse med udvidelsen af testcenteret. Det er sagsøgers vindmølle, der omtales i den forbindelse.

Som anført af Ekspropriationskommissionen i afgørelsen af 3. september 2019, side 14, er der dermed hjemmel til ekspropriation af ejendommen.

Det bestrides, at ekspropriationshjemlen i loven om testcentrene er i strid med Grundloven.

Det fastholdes, at den eksproprierede mølle i Fjaltring må anses for at være en produktionsmølle.

Ekspropriationen er nødvendig, forholdsmæssig og aktuel

Det gøres gældende, at der ikke er grundlag for at tilsidesætte Ekspropriationskommissionens afgørelse af, at ekspropriationen af sagsøgers ejendom med 750 kW vindmøllen er nødvendig for at begrænse støjbelastningen fra vindmøller omkring møllerne på testcenteret.

Det fastholdes i den forbindelse, at ekspropriationen af sagsøgers vindmølle er nødvendig for at overholde støjkravene i støjbekendtgørelsen, jf. § 4 i bekendtgørelse nr. 135 af 7. februar 2019 om støj fra vindmøller, hvorefter den samlede støjbelastning fra vindmøller ikke må overstige 44 dB ved en vindhastighed på 8 m/s og 42 dB ved en vindhastighed på 6 m/s i det mest støjbelastede punkt ved udendørs opholdsarealer højst 15 m fra beboelse i det åbne land.

Det er med lov nr. 705 af 8. juni 2018 om udvidelsen af testcentrene vurderet, at hensynet til udvidelsen af testcenteret ved Høvsøre vejer så tungt, at det berettiger nedlæggelse af de fem produktionsmøller ved Fjaltring, og det må herefter anses for nødvendigt og forholdsmæssigt, at sagsøgers vindmølle, som ligger nærmest boligerne i Fjaltring og Lisby, eksproprieres med henblik på nedlæggelse. Der henvises til forhandlingsprotokollen fra besigtigelsen den 10. april 2019.

Som anført i forhandlingsprotokollen side 22 blev det beregnet, at den nordvestligste vindmølle af de i alt fem produktionsvindmøller, der er op-

stillet syd for Fjaltring, skal nedlægges nu, for at støjgrænserne for testcenteret kan overholdes ved bebyggelsen i Fjaltring.

Sagsøgers mølle er nettilsluttet den 1. januar 1997, og den har dermed været i drift i 23 år.

Det er allerede nu nødvendigt at ekspropriere ejendommen med henblik på nedlæggelse af vindmøllen, da støjkravene i forhold til beboelsen i Fjaltring og Lisby ellers ikke kan overholdes.

Imødegåelse af sagsøgers anbringender

Det gøres gældende, at ekspropriationen af sagsøgers vindmølle er lovlig, uanset at standpladserne til afprøvning af prototyper af nye vindmøller udlejes til private virksomheder. Baggrunden for udvidelsen af testcentre er almenvellet, dvs. hensynet til, at Danmark også i fremtiden skal være konkurrencedygtig som avanceret produktionsland på vindområdet, jf. den politiske aftale fremlagt som bilag 6.1, og lovforslag nr. 198 af 21. marts 2018, afsnit 1.

Formålet med Prøvestationen for Store Vindmøller i Høvsøre er at give vindmølleindustrien mulighed for at afprøve prototypevindmøller samt at give både DTU Vindenergi og vindmølleindustrien mulighed for at udføre forskning inden for vindenergi. Udgifterne til anlæg og drift af testcenteret afholdes gennem betaling for leje af standpladserne af de virksomheder, som afprøver prototypevindmøllerne.

Det bestrides som udokumenteret, at sagsøgers vindmølle på matr.nr. x1 , Hovedejerlavet, Fjaltring, skal betragtes som en konkurrerende virksomhed til virksomheden på testcenteret, der ifølge loven udelukkende må anvendes til test af prototypevindmøller. Vindmøllen er ikke en ny vindmølletype, og der foreligger ikke oplysninger om, at vindmøllen eller ejendommen har været anvendt i forbindelse med afprøvning af ny teknologi. Det forhold, at vindmøllen har fremstillet strøm ved hjælp af vindkraft, betyder ikke, at vindmøllen skal betragtes som konkurrerende virksomhed til den virksomhed, der foregår på testcenteret. Der kan i den forbindelse henvises til aftalen fremlagt som bilag B. Sagsøger har ikke godtgjort, at produktionsmøllen er en testmølle, der konkurrerer med møllerne på testcenteret.

Det forhold, at sagsøger er direktør for RockbySeaScotland Ltd., som ifølge sagsøger driver virksomhed inden for vind- og bølgeenergi, kan ikke føre til, at vindmøllen på matr.nr. x1 , Hovedejerlavet, Fjaltring, skal betragtes som konkurrerende virksomhed til testcenteret. Det er udokumenteret, at selskabet siden 1996 har været etableret som virksomhed i "det påtænkte ekspropriationsområde".

Det kan bekræftes, at sagsøger indtil 1996 var ansat som forsker i vindenergi ved Risø, der senere er fusioneret med DTU. Det afvises, at det har nogen betydning for sagen. Det bestrides, at der i loven skulle være inddraget usaglige hensyn til vicedirektør E .

Sagsøger henviser uden nærmere oplysninger eller dokumentation til sagsøgers firma R&D's aktiviteter og overdragelse af møllen til RBSS Ltd. Sagsøger bestrider derpå, at staten er nødt til at forfordle store danske koncerner for at sikre, at Danmark kan være konkurrencedygtig. Det anføres, at de store selskaber bør kunne finde standpladser på markedsvilkår, og at "sagsøgtes ageren" kan sidestilles med ulovligt statstilskud. Det anføres, at loven ikke forholder sig til ekspropriation af konkurrerende virksomhed.

Sagsøgte fastholder, at det for at imødekomme industriens mulighed for at afprøve prototypevindmøller og for at give DTU mulighed for at udføre forskning inden for vindenergi er lovligt og nødvendigt at udvide testcenteret og i den forbindelse ekspropriere sagsøgers vindmølle. Der henvises til afsnit 5 i lovforslag nr. 198 af 21. marts 2018.

Sagsøgte bestrider, at sagsøgtes forvaltning kan sidestilles med ulovligt statstilskud. Testcenteret drives af DTU, og udlejning af standpladser sker gennem offentligt udbud på markedsvilkår. Der kan indgås lejekontrakter med en varighed på op til 30 år afhængig af erhvervets efterspørgsel. Der henvises til lovforslagets afsnit 5.1.5. Alle udgifter i forbindelse med udvidelsen af testcenteret finansieres i øvrigt af DTU, der oppebærer indtægterne fra udlejningen af standpladserne. Det er dermed brugerne af testcenteret, der afholder alle udgifterne til anlæg og drift af testcenteret, jf. lovforslagets afsnit 7.

Det bestrides, at loven om testcentre er i strid med reglerne om statsstøtte eller reglerne om konkurrence.
..."

Parterne har under hovedforhandlingen nærmere redegjort for deres opfattelse af sagen.

Retten's begrundelse og resultat

Lov om testcentre for store vindmøller ved Høvsøre og Østerild har til formål at fastlægge rammerne for anlæg og drift af de nationale testcentre for store vindmøller henholdsvis i Høvsøre og i Østerild. Testcentre skal således skabe mulighed for at afprøve prototyper af nye vindmøller, idet producenter af vindmøller – være sig danske eller udenlandske – får mulighed for at leje sig ind på

testcentrene med henblik på afprøvning af forskellige prototypevindmøller, og DTU får samtidig mulighed for at udføre forskning inden for vindenergi.

Lovforslaget er efter det oplyste baseret på en vurdering af, at testcentrene vil kunne få betydning for vækst og udvikling i hele Danmark i kraft af skabelsen af arbejdspladser og økonomisk omsætning i tilslutning til vindmøllebranchen. Det har på den baggrund været lovgivers vurdering, at almenvellet krævede, at testcentret ved Høvsøre skulle udbygges for at sikre, at Danmark også i fremtiden kunne være konkurrencedygtig inden for produktion af vindmøller.

Sagsøgeren har anført, at det er unødvendigt at understøtte vindmølleindustrien ved etablering af sådanne testcentre, idet industrien selv har mulighed for at finde og skaffe sig de nødvendige standpladser med henblik på test af vindmøller. Retten finder imidlertid ikke grundlag for at tilsidesætte det af lovgivningsmagten foretagne skøn over hensigtsmæssigheden i at etablere yderligere standpladser i tilslutning til det eksisterende testcenter på Høvsøre.

Erhvervsstyrelsen har på vegne af anlægsmyndigheden (DTU) fremsat anmodning om, at der foretages ekspropriation af sagsøgers vindmølle med hjemmel i § 15, stk. 3, i lov om testcentre for store vindmøller ved Høvsøre og Østerild. Det er i bemærkningerne til lovforslaget, der lå til grund for forslaget om udvidelsen af testcentret ved Høvsøre forudsat, at netop sagsøgers vindmølle som den første ud af 5 vindmøller i Fjaltring Vindmøllepark kunne og skulle eksproprieres i forbindelse med etableringen af yderligere to standpladser på testcenter Høvsøre. Der er således fornøden lovhjemmel til den skete ekspropriation.

Statsekspropriationskommissionen har ved afgørelsen om at foretage ekspropriation lagt vægt på, at det er nødvendigt med det samme at nedtage sagsøgers vindmølle, for at støjgrænserne for testcentret kan overholdes ved bebyggelsen i Fjaltring. Retten finder på denne baggrund, at kravet om nødvendighed er opfyldt, herunder da det ikke er godtgjort, at de støjkrav, som testcentret skal overholde, kan opfyldes på anden måde end ved nedtagning af sagsøgers vindmølle. Af samme grund må også kravet om aktualitet anses for opfyldt, da planerne om opførelse af de to nye standpladser allerede er ved at blive gennemført.

Efter det oplyste har det været overvejet, om andre alternativer til det nu gennemførte forslag kunne sættes i værk, men disse er blevet forkastet, navnlig henset til at de alternative placeringer ville føre til, det kunne blive nødvendigt at gennemføre flere ekspropriationer end det nu gennemførte forslag vil medføre. Retten finder ikke grundlag for at tilsidesætte det foretagne skøn om, at formålet mest hensigtsmæssigt og til mindst mulig gene for omgivelserne kan op-

nås ved den foreslåede placering. Retten finder herefter, at ekspropriationen til-
lige må anses for forholdsmæssig.

Sagsøgeren har anført, at hans vindmølle fra starten har fungeret ikke kun som
en produktionsmølle, men tillige som en testmølle, idet han gennem årene har
opsamlet data fra vindmøllen til brug for sine andre vindmølle- og bølge-
strømsprojekter. Det bemærkes herved, at retten alene har sagsøgerens ord for,
at vindmøllen har været anvendt som en testmølle, idet sagsøgeren ikke har
fremlagt egentlig dokumentation for, at det er tilfældet. Selvom hvis det måtte
kunne lægges til grund, at der er tale om en testmølle, finder retten dog ikke, at
ekspropriation af denne grund er udelukket, men dette moment vil kunne ind-
gå ved vurderingen af, hvilken erstatning der i givet fald skal udmåles i forbin-
delse med den skete ekspropriation af sagsøgers vindmølle.

Sagsøgeren har endvidere anført, at ekspropriation er udelukket, fordi eksprop-
riation i dette tilfælde sker til fordel for private virksomheder, som han er i kon-
kurrence med. Retten finder imidlertid ikke at kunne give sagsøgeren medhold
heri, da testcentre drives på et kommercielt grundlag, hvor der skal betales
en leje for standpladserne, som giver anlægsmyndigheden (DTU) og i sidste en-
de staten fuld dækning for alle afholdte omkostninger i forbindelse med opfø-
relsen af centrene, herunder den erstatning som sagsøgeren har krav på. Af
samme grund findes der heller ikke at være tale om ulovlig statsstøtte.

Retten tager herefter sagsøgtets frifindelsespåstand til følge som nedenfor be-
stemt.

Sagsomkostningerne er efter sagens værdi, forløb og udfald fastsat til dækning
af advokatudgift med 75.000 kr. Erhvervsstyrelsen er ikke momsregistreret. Ret-
ten har ved omkostningsfastsættelsen endvidere taget hensyn til sagens betyd-
ning for sagsøgeren og for det offentlige samt det forhold, at hovedfor-handlin-
gen varede 3 timer.

THI KENDES FOR RET:

Erhvervsstyrelsen frifindes.

A skal til Erhvervsstyrelsen betale sagsomkostninger
med 75.000 kr.

Beløbet skal betales inden 14 dage.

Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.

ØSTRE LANDSRET
DOM
afsagt den 31. oktober 2022

Sag BS-47079/2020-OLR
(1. afdeling)

A

(advokat Bjarne Skøtt Jensen)

mod

Bolig- og Planstyrelsen
(advokat Britta Moll Bown)

Københavns Byret har den 17. november 2020 afsagt dom i 1. instans (sag BS-58609/2019-KBH).

Landsdommerne Annette Dam Ryt-Hansen, Peter Thønnings og Jørgen Jørgensen (kst.) har deltaget i ankesagens afgørelse.

Påstande

Appellanten, A, har nedlagt påstand om, at Bolig- og Planstyrelsen skal tilpligtes at anerkende, at ekspropriationsbeslutningen om at appellants ejendom matr. ^{x1}, Hovedejerlavet, Fjaltring, skal eksproprieres, er ugyldig.

Indstævnte, Bolig- og Planstyrelsen, har påstået dommen stadfæstet.

Supplerende sagsfremstilling

Det er oplyst, at rette indstævnte for landsretten efter ressortomlægning og delegation gennemført i 2021 er Bolig- og Planstyrelsen.

Der er for landsretten fremlagt blandt andet fakturaer mv. fra Nec Micon, DMP Mølleservice og Dansk IngeniørService til ^A fra 1998, 2000, 2004 og 2008 vedrørende leverancer og ydelser vedrørende den eksproprierede vindmølle.

Der er tillige fremlagt meddelelse af 12. august 2022 til AWA Danmark A/S fra Patent- og Varemærkestyrelsen om, at patent kan meddeles ^A samt patentkrav vedrørende bølgeenergisystem.

Forklaringer

^A og ^B har afgivet supplerende forklaring. ^C har endvidere afgivet forklaring.

^A har forklaret blandt andet, at han i forbindelse med etableringen af Fjaltring Vindmøllepark støjdimensionerede det samlede anlæg med de fem NEG Micon-vindmøller, og herunder tog hensyn til de dagældende støjgrænser. Han ejede på daværende tidspunkt en gård, ^{gårdnavn 1}, i Fjaltring. Denne gård, matr.nr. ^{x2}, Hovedejerlavet, Fjaltring, var i matriklen samnoteret med den parcel, matr.nr. ^{x1}, Hovedejerlavet, Fjaltring, hvor hans vindmølle blev opført. Bopælspligten på gården blev ophævet i 2003. Herefter solgte han gården, men ikke matrikel ^{x1} med vindmøllen. Fra matr.nr. ^{x2} var der på et tidspunkt blevet udmatrikuleret nogle byggegrunde syd ud af vejen fra Lisby. Disse grunde har han også ejet. Der er i de seneste 50 år kun opført fem nye huse i Fjaltring. Det er ikke realistisk, at der vil blive opført nye huse i området, ej heller mellem Øster Lisby og Fjaltring. Hele området er præget af de store vindmøller syd for Fjaltring og længere mod syd ved Høvsøre.

Han købte i november 1998 hos NEG Micon noget software til dataopsamling. Dette blev installeret i 1998. Der var ikke fra kommunens side restriktioner på, om han kunne benytte vindmøllen som testmølle. Der blev også i 1998 ansøgt om myndighedstilladelse til ved vindmøllen at opstille en målemast. Målemasten skulle stå på matr.nr. ^{x3}, som tilhørte ^D, der også ejede en vindmølle i Fjaltring Vindmøllepark. Ingeniør ^C var involveret ved etableringen af målemasten. NEG Micon mente, at de havde gearkasseproblemer med vindmøller af den type, som han ejede. Det viste sig dog efter nærmere undersøgelser, at det var et problem med designet af vindmøllevingerne. Denne designfejl medførte, at der under visse vind og vejrforhold kunne opstå kraftige svingninger af vingerne. Dette medførte, at vindmøllen automatisk standsede. Disse tekniske problemer blev afdækket ved, at der på hans mølle blev opsat nogle såkaldte stallstrips på vindmøllevingerne. Herefter blev problemet løst.

Han fik udskiftet vindmøllens hovedleje i 2004. Denne udgift måtte afholdes som følge af både de gennemførte tests, men også den almindelige drift. Dette var anden gang, at der blev skiftet hovedleje på vindmøllen.

I 2008 fik han ombyttet vindmøllens hovedaksel. Dette skete uden beregning. Samtidig blev der på ny skiftet hovedleje. Disse udskiftninger var ikke en følge af slid ved almindelig drift. Det skyldtes en generel fejl på alle NEG Micon vindmøller af den pågældende type.

I 2000 gennemførte NEG Micon en række test på hans vindmølle. Der blev konstateret fejl i køleanlægget. Problemet var det, at dele af køleanlægget blev forurenede af små metalspånere fra vindmøllens gear. Der blev installeret en ny køler og pumpe, og han fik i kompensation for driftstabet ved de gennemførte tests installeret et offlinefilter.

Han drog af dette problematiske forløb den lære, at vindmøller med gearkasser er følsomme. Denne erfaring nyttegjorde han i forbindelse med rådgivning om etablering af vindmølleparker i Skotland. Hans råd var, at man skulle anvende vindmøller uden gearkasse.

I 2000 fik han fra Dansk IngeniørService rådgivning vedrørende udvikling af et bølgeenergianlæg. Det skete i regi af hans firma Rock by Sea. Det i den forbindelse udviklede bølgeenergianlæg blev patenteret i USA i 2004. Dette anlæg har dog aldrig været i drift. Elsam var positivt indstillet til idriftsættelse, men Energistyrelsen meddelte afslag.

Han har i 2022 fået patenteret et nyt bølgeenergisystem. Dette system begyndte han at udvikle i 2012. Det er et flydende anlæg, som ikke er fikseret til havbunden. Det vil være hensigtsmæssigt, at et sådant anlæg bliver opsat ud for Fjaltring, hvor Rambøll har foretaget bølgeenergimålinger i cirka 10 år. Han har i et bilag til patentansøgningen henvist til data vedrørende hans NEC Micon vindmølle i Fjaltring, herunder ved sammenligning af stålforbruget til henholdsvis vindmøllen og bølgeenergianlægget. Til konstruktionen af et bølgeenergianlæg vil man skulle anvende en markant mindre mængde stål end ved konstruktionen af en vindmølle med en sammenlignelig effekt. Bølgeenergi er generelt set en teknologi, som i lille skala vil kunne anvendes kommercielt inden for en 10-årig horisont. Han udvikler i sin virksomhed bølgeenergisystemer og finansierer dette uden tilskud. Hans virksomhed tjener penge ved at etablere vindmølleparker.

Hans vindmølle i Fjaltring Vindmøllepark er taget ud af drift og "motioneres" alene. De fire resterende vindmøller i Fjaltring kører fortsat som almindelige produktionsmøller. Han har forstået, at der i Høvsøre nu kan opstilles vindmøller på en højde af maksimalt 200 meter. Denne højde er langt mindre end de

store vindmøller – på 300-400 meters højde – som vindmølleproducenterne udvikler nu. Testcenteret i Høvsøre er derfor ikke længere relevant for vindmølleindustrien. Testcenteret kunne imidlertid ikke have været udvidet som sket til syv standpladser for vindmøller på op til 200 meters højde uden ekspropriation af hans vindmølle. Ellers ville støjkravene ikke være overholdt. Dette gælder, uanset om man bedømmer forholdene i Fjaltring og omegn, som de er nu, eller som de vil være ved en mulig yderligere bebyggelse i området. Alle de fem oprindelige vindmøller i Fjaltring Vindmøllepark ville også i dag kunne køre uden overskridelse af støjgrænserne samtidig med en videreførelse af de oprindeligt tilladte fem standpladser på Høvsøre Testcenter.

^C har forklaret blandt andet, at han er uddannet civilingeniør og siden 1997 har arbejdet i vindmøllebranchen. Han blev i 1997 ansat hos NEG Micon, hvor han arbejdede en tid. Efterfølgende var han ansat i Vestas, og nu er han ansat hos Siemens Gamesa. Han husker, at han for en god del år tilbage havde kontakt med ^A. Det var, mens han arbejdede hos NEG Micon. Han husker, de havde en telefonisk drøftelse. Han så også nogle dokumenter i forbindelse med en ansøgning til Ringkøbing Amt om en målemast ved Fjaltring. Han kan ikke huske, om der blev opsat en målemast. NEG Micon havde på daværende tidspunkt store problemer med vindmøllevingernes stabilitet i kraftigt vejr. En vibrationssensor skulle lukke vindmøllen ned, men det virkede ikke altid. Man lavede forsøg med såkaldte stall-strips, som skulle stabilisere vindmøllevingerne i kraftigt vejr, hvilket dog medførte produktionstab. En anden tilgang var at montere en svingningsdæmper, som blev opsat på bagsiden af vindmøllen ved generatoren. Han var med til at udtage et patent på en sådan svingningsdæmper. Han kan ikke huske, om der blev lavet forsøg på ^A s vindmølle. Han kan huske, at ^A virkede meget interesseret i vindmølleteknik og var ivrig med at tilbyde sin hjælp. Målemasten må være opsat for at registrere vindstyrker i området ved ^A s vindmølle. NEG Micon havde i 1997-1998 ikke et forskningssamarbejde med ^A, men et samarbejde om indhentelse af måleresultater. Han kan ikke huske, hvem der opstillede målemasten, men det må være NEG Micon, som har betalt for målemastens opstilling og nedtagning.

^B har forklaret blandt andet, at landskabet ved Høvsøre er havnært og fladt og udgør et godt "testmiljø" for vindmøller. Også udenlandske vindmølleproducenter benytter standpladserne i Høvsøre. For tiden er det Vestas og Siemens, der lejer pladserne. Der har været en ledig stand i de sidste 1½-2 år. Dette skyldes vindmøllernes størrelse. Man har indledt en proces, så testcenteret bliver godkendt til vindmøller på op til 270 meters højde. Det vil i givet fald medføre en reduktion fra 7 til 5 standpladser, og der vil blive 475 meter mellem vindmøllerne. Der arbejdes for tiden på en miljøkonsekvensredegø-

relse. En lovændring med godkendelse af udvidelsen forventes gennemført i anden halvdel af 2023.

Sideløbende med dette eftersøger man for tiden en ny lokation til et tredje testcenter med 8 vindmøller på op til 450 meters højde. Der undersøges mere specifikt i områder ved Store Vildmose, Rømø-dæmningen og langs kysten mellem Esbjerg og Ribe.

Man skred til ekspropriation af ^A s vindmølle, fordi det er den af de fem vindmøller i Fjaltring Vindmøllepark, som ligger tættest på bebyggelsen i området ved Lisby og Fjaltring. Hvis Høvsøre Testcenter ikke var blevet udvidet, ville ^A s vindmølle fortsat kunne køre. Da man afventer denne sags udfald, har DTU ikke nedtaget ^A

s vindmølle. Vindmøllen er efter ekspropriationen løbende blevet "motioneret". Dette afgiver ikke støj, som kan sammenlignes med støjen fra almindelig drift. DTU har købt yderligere en af de resterende fire vindmøller i Fjaltring Vindmøllepark. Han har hørt, at der er tanker om at udstykke og bebygge nogle arealer ved Fjaltring, som nu henligger som åbent land. Hvis disse arealer bebygges, vil hele Fjaltring Vindmøllepark skulle iagttage drift for støjfølsom arealanvendelse. Dette vil betyde, at man må ekspropriere de tre resterende vindmøller.

^A s faktura fra NEG Micon fra 1998 angår køb af et såkaldt Wind Power Management System, som er software til måling af effekt fra vindmøllen. Denne software er gængs og sikrer, at ejeren kan overvåge vindmøllens ydelse og andre data. Dette indkøb indikerer ikke, at der er tale om en vindmølle, som anvendes til forskning.

Fakturaen fra NEG Micon fra 2004 angår betaling for udskiftning af hovedleje. Vindmøllen blev sat i drift i 1997. For den generation af vindmøller var det ikke usædvanligt, at hovedlejet skulle skiftes efter 7 års drift.

Fakturaen fra DMP Mølleservice fra 2008 angår en ny udskiftning af hovedlejet og tillige en udskiftning af hovedakslen. Dette servicebillede var på daværende tidspunkt ikke usædvanligt. Der er tale om arbejder på en dengang helt almindelig NEG Micon-vindmølle. Der var umiddelbart vurderet nok opsat flere hundrede vindmøller af den pågældende type i Danmark og udlandet.

I NEG Micons dokument fra 2000 er der omtalt udskiftning af kølesystem i vindmøllen, og der ydes erstatning for driftstab. Dette er sædvanligt for vindmøller, der må testes efter ibrugtagningen. Her angår det sandsynligvis test af vindmøllens kølesystem.

Han har fra tredjemand hørt om, at der på et tidspunkt var opsat en målemast ved ^A s vindmølle. En målemast benyttes til at indhente data om vindretning og -hastighed. Efter det for ham oplyste blev dette forestået og betalt af NEG Micon, men han kan ikke sige dette med sikkerhed.

Det er først, hvis der sker bebyggelse i det påtænkte lokalplanområde, at der skal ske ekspropriation af de resterende tre vindmøller i Fjaltring Vindmøllepark. Det er kommunen, der afgør, om der skal ske konvertering fra åbent land til støjfølsomt område, hvis der skulle blive bebygget. Kommunen har oplyst, at der har været én forespørgsel på opførelse af byggeri.

Det har stedse været nødvendigt i forbindelse med den gennemførte udvidelse af Høvsøre at ekspropriere ^A s vindmølle. Den nyligt erhvervede vindmølle af de fire tilbageværende er den sydligste af de resterende fire vindmøller. Denne vindmølle støjpåvirkede en nabo.

I Høvsøre er der nu kun 6 stande i brug. Dette er et udslag af sikkerhedsafstande fastsat ud fra vindmøllernes maksimalhøjde og indbyrdes afstand. De nuværende standpladser i Høvsøre ligger med 300 meters afstand og tillader test af møller med en rotordiameter på 150 meter. Den planlagte ændrede indretning med færre standpladser tillader tests af større vindmøller herunder vindmøller med en større rotordiameter end 150 meter. Den teknologiske udvikling har været hurtigere, end man forventede ved testcenterets planlægning og etablering. Det forhold, at man afsøger mulighederne for etablering af et testcenter for vindmøller på op til 450 meters højde, er udtryk for, at dette efterspørges af industrien. Man er i en afsøgende fase, og der indgår også hensyn til miljø, ekspropriationer mv.

Man kunne ikke ved udvidelsen af testcenteret have ladet ^A s vindmølle være i drift. Det forhold, at man for tiden har ladet standplads fire være tom, påvirker ikke støjbilledet ved ^A s vindmølle. Her påvirkes støjbilledet af testvindmøllerne på de to nordligste standpladser. Man har for tiden på Høvsøre Testcenter opsat vindmøller på 140-190 meters højde på de 6 standpladser. Støjen fra en vindmølle har ikke umiddelbart en sammenhæng med vindmøllens højde.

Han tror umiddelbart, at man ikke kunne have realiseret udvidelsen af testcenteret i Høvsøre, hvis man havde ladet være med at ekspropriere ^A s vindmølle, men i stedet havde eksproprieret de øvrige fire vindmøller i Fjaltring Vindmøllepark. En eksakt besvarelse af dette vil kræve nærmere beregninger.

Anbringender

Parterne har i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten.

^A har yderligere i sit påstandsdokument af 19. september 2022 anført blandt andet, ”at appellanten er blevet eksproprieret, idet hans vindmølle angiveligt ikke overholdt støjgrænserne. Appellanten kunne dog have optimeret vindmøllen, således at den levede op til de anførte støjkrav – en markant mindre indgribende beslutning. Materiale hertil (en ny 3-vinget vindmøllerotor) var allerede bestilt og betalt.

Ekspropriationsbeslutningen kan således ikke anses for at have været nødvendig for at opnå det tilsigtede formål, hvilket må antages at være at mindske støjgenerne i området, idet mindre indgribende foranstaltninger havde været tilstrækkelige.

...

Det gøres således gældende, at appellanten må betragtes som en mindre konkurrent til Risø og møllefabrikanterne, idet appellanten foretager målinger af vindmøllens mest optimale forhold, herunder hvor godt bølgeenergianlægget er til at producere energi, når der næsten ikke er nogen vind, men i stedet kan udvindes energi ved hjælp af havbølgerne. Disse målinger er nødvendige for appellantens konkurrence med vindmølleindustrien.

...

Det gøres gældende at ekspropriationen af appellantens vindmøllevirksomhed, til fordel for en anden vindmøllevirksomhed, efter værdispildsbetragtninger må anses for uproportional, jf. MAD 2008.2057. Appellanten gør gældende, at aktualitetskravet ikke er opfyldt. Tilladelsen til indstævnte til ekspropriation kan ikke udnyttes til nutidige vindmøller. Der kan ikke testes op til 400 meter møller på det i sagen omhandlede site.”

Landsrettens begrundelse og resultat

Landsretten er enig i byrettens begrundelse og resultat. Det, der er kommet frem og anført for landsretten, kan ikke føre til et andet resultat.

Landsretten bemærker i tilknytning til dette, at ^B s forklaring om nylige overvejelser om etablering af et nyt testcenter for vindmøller på op til 450 meters højde på en anden lokalitet i Danmark end Høvsøre, ikke kan føre til en ændret vurdering af lovligheden af den foretagne ekspropriation i 2019 af ^A s ejendom og vindmølle. Ej heller det for landsretten oplyste om gennemførelsen af visse tests og målinger på den omhandlede, gængse NEG Micon-vindmølle fra 1998 og frem, eller det oplyste om ^A s patentansøgninger og patenter vedrørende bølgeenergianlæg samt øvrige erhvervsmæssige virke kan føre til en anden vurdering af ekspropriationens lovlighed.

Landsretten stadfæster derfor byrettens dom.

Efter sagens udfald skal ^A i sagsomkostninger for landsretten betale 130.000 kr. til Bolig- og Planstyrelsen. Beløbet medgår til dækning af udgifter til advokatbistand inkl. moms. Ud over sagens værdi er der ved fastsættelsen af beløbet til advokat taget hensyn til sagens karakter, omfang og forløb samt hovedforhandlingens varighed. ^A skal herudover endeligt afholde de udgifter på 2.302 kr., som vidnet ^C har haft i forbindelse med at give møde under hovedforhandlingen.

THI KENDES FOR RET:

Byrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for landsretten skal ^A inden 14 dage betale 130.000 kr. til Bolig- og Planstyrelsen. Beløbet forrentes efter rentelovens § 8 a.